

Eesti Kohtunike Ühing

Hr justiitsminister Kalle Laanet

Justiitsministeerium
info@just.ee

26.04.2023

Pöördumine seoses kohtunike isikuandmete kättesaadavusega

Eesti Kohtunike Ühing (EKOÜ) pöördub Teie poole ettepanekuga kaaluda seadusandluse muutmist kohtunike ning teistegi avalike teenistujate, sealhulgas prokuröride, turvalisuse paremaks tagamiseks.

2021. a lõpus viis EKOÜ kohtunike seas läbi küsitluse, mille tulemusena selgus muuhulgas, et 48,2% vastanutest oli sattunud mingit laadi vaimse või füüsilise rünnaku ohvriks. 38,9% vastanutest väitis omakorda, et nad ei ole rünnakute toimumisel kohtusüsteemilt tuge saanud. 2022. a arutasid kohtunikud turvalisusega seotud juhtumeid EKOÜ laiendatud suvisel koosolekul ning arutelu tulemusena tõdeti vajadust olukorda parandada. Laiendatud suvisel koosolekul kirjeldasid mitmed kohtunikud juhtumeid, kus nende elukoha andmed olid ründajatele osutunud kättesaadavateks ning kohtunikke tülitati või üritati rünnata nende elukohas.

02.12.2022 toimus EKOÜ eestvedamisel Riigikohtus kohtunike turvalisust puudutav ümarlaud, millel osalesid ühingu juhatuse liikmed, kohtute esimehed, kommunikatsioonijuhid ja pressiesindajad, samuti Eesti Advokatuuri ja Prokuratuuri esindajad. Arutelul tõdes ka Prokuratuuri esindaja, et prokuröride isikuandmed on liialt hõlpsasti kättesaadavad, mis kergendab nende vastu erinevate rünnakute toimepanekut.

Eeltoodu alusel teeb EKOÜ ettepaneku muuta kehtivaid õigusakte viisil, mis sisuliselt piiraks kohtuniku, prokuröri või ka teiste avalike teenistujate isikuandmete kättesaadavust. Meie ettepanek puudutab konkreetselt kinnistusraamatu seadust ja selle alusel kehtestatud õigusakti.

Kinnistusraamatuseaduse (KRS) § 14 p 1 järgi kantakse kinnistusregistriosa teise jakku omaniku andmed. KRS § 35² lg 1 p 1 kohaselt märgitakse kinnistamisavalduses, puudutatud isiku nõusolekus ning kinnistusraamatu seaduses muuhulgas füüsilise isiku nimi ja Eesti isikukood. KRS § 74 näeb ette kinnistusraamatu avalikkuse põhimõtte ning KRS § 74 lg 1 kohaselt võib igaüks tutvuda registriosaga ja saada sellest väljatrükke.

KRS § 77¹⁶ lg 2 sätestab, et valdkonna eest vastutav minister kehtestab määrusega elektroonilise kinnistusraamatu andmete väljastamise eest tasumäärad. Antud volitusnormi alusel on Justiitsministri 30.06.2020 määrusega nr 24 kehtestatud kohtu kinnistusosakonna kodukord.

Kodukorra § 60 lg 1 kordab seaduses toodud põhimõtet, mille kohaselt võib igaüks tutvuda kinnistusraamatu registriosaga. Sama määruse § 61 punkti 3 järgi võib

kinnistusraamatuga tutvumisel päringu aluseks olla kinnistu omaniku nimi ning punkti 4 järgi omaniku isiku- või registrikood.

EKoÜ peab kahtlusteta oluliseks kinnistusraamatu avalikkuse põhimõtet ning meie pöördumise eesmärgiks ei ole antud põhimõtet muuta. Küll aga leiame, et kaaluda tuleks eelviidatud kodukorra muutmist viisil, kus füüsilise isiku nime ja isikukoodi järgi päringute tegemine võiks olla seotud õigusliku huvi põhistamise nõudega. Selline piirang ei peaks laienema juriidilistele isikutele.

Ametialaste kohustuste täitmisest tulenevalt peavad kohtunikud (samuti prokurörid) sageli digitaalselt allkirjastama erinevaid dokumente ning kohtunike isikukoodid on seetõttu menetlusosalistele nähtavad. Kohtuniku isikukoodi alusel võib ilma sisuliste piiranguteta teha otsinguid kinnistusraamatu andmetes, et selgitada välja tema elukoha andmed. Nagu eelpool märgitud, on selliseid olukordi praktikas esinenud.

Leiame, et kinnistusraamatu avalikkuse põhimõtet ei rikuks regulatsiooni muutmine viisil, kus ilma piiranguteta on võimalik teha päringuid kinnistu aadressi, registriosa numbri või katastritunnuse alusel. Päringute tegemine isikukoodi või nime alusel võiks olla lubatud ametiisikutele tööalaste kohustuste täitmisel ning kõigile teistele isikule õigusliku huvi põhistamisel. Seega võiks päringute tegemisele isikukoodi või nime alusel kohaldada regulatsiooni, mis on praegu sätestatud kinnistusosakonna kodukorra § 60 lõikes 2 muude sama määruse § 60 lõikes 1 nimetatata dokumentidega tutvumiseks.

Loodame, et Justiitsministeerium kaalub meie ettepanekut ning peab võimalikuks eeltoodud regulatsiooni muuta.

Austusega

(allkirjastatud digitaalselt)

Anu Uritam
Eesti Kohtunike Ühingu esimees